

DIPARTIMENTO DI DIRITTO ROMANO
STORIA E TEORIA DEL DIRITTO

S. M.

ARM. XII

PAL. III

6

UNIVERSITÀ DI BARI

MISCELLANEA

BIBLIOTECA

UNIVERSITÀ - BARI

II

FACOLTÀ GIURISPRUDENZA

Misc.

22

SEMINARIO GIURIDICO

III. 866

Keftner, De Eusebii auctoritate et fide Diplomatica.

Uhlemann, Sacra Moisaica et Homerica inter se collata.

Nitzsch, Historia critica Homeri.

Rost, De veritatis studio primo atq. ultimo totius vitae humanae proposito.

Pufsch, De vi et natura juramenti Stygii.

Graffunder, Über die Sprache der Zigeuner.

Polsberw, De rebus Chersonitarum et Callatianorum.

Ambrosch, Dionys. Hal. capita quae ad instituta & leges Romuli pertinent.

— Dionys. Hal. Sacerdotia Numae.

Bergk, Mimnermi et Solonis Elegiae.

Mnriak, Quaeſtiones Homericae.

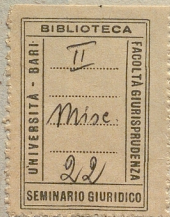
Schumacher, Die dunkeln u. verſtackten Geheimniſſe in den hieroglyphiſchen Denkbildern.

Rospatt, De expeditione Hannibalis ad Capuam.

Ambrosch, Dionys. Hal. Antiqq. Rom. lib. X.

Agnetler, Syracusanische Münzen.

Op. 15

A D

SACRA ANNIVERSARIA

IN

SCHOLA THOMANA

DIE XXXI. DEC. A. CHR. MDCCCXXX.

HORA V. VESPERT.

PIE CELEBRANDA

INVITAT

FRIDER. GVIL. EHRENFR. ROSTIVS

RECTOR.

IN EST ORATIO DIE XXVI. IVNII H. A. HABITA:

*De veritatis studio primo atque ultimo totius vitae humanae
proposito.*

LIPSIÆ

TYPIS STARITZII, TYPOGR. VNIVERSIT.

V
qua
ctu
liu
im
da
uta
ve
on
ni
du
se
ap
tu
fi
e
ti

Vitam humanam nomine suo dignam non aliam esse, quam quae cum ratione agatur, inter omnes convenit, qui perspectum habent, hoc esse inter hominum caeterorumque animalium naturam discriminis, ut illa quidem caeco et necessario impetu ad ea moveantur et impellantur, ad quae consequenda nata atque destinata sunt, homines autem libero rationis utantur arbitrio, quo quid esse, quid habere, quid agere velint, in ipsorum potestate positum est. Nec minus facile omnes intelligunt, quam pretiosum et magnificum hoc rationis munus sit, a Deo optimo maximo ideo nobis datum, ut, dum legem, quam in vita sequamur, non aliunde petimus, sed nobis ipsis debemus, auctores simus nostrae felicitatis et apertam habeamus viam, qua Deo similes efficiamur, quantum licet imbecillo homini. Sed illud tamen nemo ibit infitias, cum aditum ad iter illud coeleste, tum processum in eo, rem esse longe difficillimam, propterea quod non scientia huius viae, sed sola eundi facultas nobis tributa est. Na-

scimur omnium rerum, quae in hoc mundo, cuius ipsi pars sumus, et oculis et animo percipiuntur, rudes atque ighari: sentimus quidem multiplices atque varias earum vires ita ad nos attinere, ut ex earum usu omnes bene vivendi caussae atque fructus suspensi reperiantur; sed quomodo iis uti possimus atque velimus, id pendet ab opinione, quam de quaque re animo conceptam habemus, aut veram aut falsam illam, prouti mentis ratio, sine qua nihil opinari possumus, ipsa aut bona aut mala est. Quum enim rectae rationis leges atque praecepta non statim cum hominibus gignantur, sed ut caetera, quae intelligendo constant, multa cogitatione et longa experientia inveniantur; tantum abest, ut omnia, quae ratione fiunt, recte fiant, ut in plerisque rebus vel iudicandis vel agendis ratione peccetur, idque idcirco, quod veritatis una nota atque regula est, errorum innumerabiles fontes atque opportunitates. Inde fit, ut maxima hominum pars aut omnino inconsulto et inutiliter vivant, aut, si fors fuerit, bene vivere saepius incipiant, nunquam constanter pergant, et errorum suorum pertaesi vitam denique vagam sine proposito peragant.

Quam pestem ut a genere humano averterent honestissimi quique ubivis gentium viri, omnes ingenii nervos eo intenderunt, ut anquirerent, qui finis hominibus, non singulis

pro suo cuiusque in civitate loco, sed omnibus pro communi omnium natura communiter esset persequendus. Quem finem cum in summo bono reponerent, idque alii aliud esse statuerent, non modo dubium fecerunt de vita agenda decretum, sed divinae adeo offererunt providentiae, quae naturam humanam omnibus omnino bonis sine discrimine magnitudinis potiri voluit, modo ea vera, nec opinata essent. Nam quod verum est, id etiam bonum est.

Itaque videntur mihi ii rectius consulere mortalium saluti, qui omissis subtilibus illis de summo bono disputationibus, populari assensioni non satis accommodatis, et praecisa diuturna et otiosa consilii capiendi deliberatione, qua melior vitae pars absque fructu et usura in solo apparatu perit, id agunt, ut homines in mediam vivendi viam ducant, eosque breviter ac simpliciter doceant, quid iis debeat esse propositum, si naturae suae convenienter vivere, et omnia ea velint consequi, quae posse et habere nos a summo rerum auctore et gubernatore benignissime est concessum.

Atque illud propositum, ad quod tanquam domus aedificationem ad normam et regulam instituere, dirigere et exigere debeamus vitae nostrae consilia et actiones, si nullum aliud, quam veritatis studium esse dicam, non vereor, ne

vobiscum, AA., dissentiam, qui bene meministis, summum illum totius generis humani servatorem et doctorem certissimum, quam monstrabat, salutis viam veritatis nomine commendavisse: in muneris, quo in hac terra fungeretur, praecipua parte veritatis professionem posuisse: et fidelium discipulorum acerbissimum e discessu suo dolorem eo maxime consolatum esse, quod iis alium ad veritatem ducem promitteret.

Hac igitur summa servatoris nostri auctoritate freti audacter contendimus et statuimus:

Veritatis studio primum atque ultimum totius vitae humanae propositum contineri.

Cuius sententiae nostrae argumenta, quae iam exponere in animo est, vos esse benevolis et attentis auribus excepturos, sperare nos iubet praesentium dierum festorum solemnitas, qua piis gratulationibus et supplicationibus celebratur memoria magnarum illarum rerum, quae ante hos trecentos annos a sapientissimis ac fortissimis viris maximo conatu et felicissimo eventu ad divinarum doctrinarum veritatem ab hominum oblivione vindicandam, clarissima luce illustrandam, animisque mortalium diligentissime commendandam, gestae sunt atque peractae. Quarum quidem rerum, ad seram posteritatem utilissimarum, si nos non vani admiratores, sed

tanto beneficio digni praedicatores esse volumus, nihil nunc prius, nihil antiquius habere possumus, quam ut huius temporis opportunitate ad ingentem et plane divinam veritatis vim cognoscendam intimoque pectore sentiendam utamur. Quo facto haud dubie intelligemus, eum, cui propositum sit, veritatis studio diligentem ac perpetuam dare operam, certam habere vitae regendae et bene beateque agendae normam atque regulam: nec esse, quod ultra quaerat atque appetat, quippe cum istius studii nullus sit finis, nullus terminus. Ex tribus enim officiis, quibus praestandis veritatis studium absolvitur, primum illud, quod in cognoscenda veritate consistit, infinitam praebet menti et ingenio occupationem: secundum, quod ad colendam veritatem attinet, summam affert animo oblectationem: tertium, quod in tuenda et defendenda veritate cernitur, ingentem parit honorem atque aeternam gloriam.

Quod igitur ad primam eius studii, de quo loquimur, partem attinet, in promptu est, homines sponte sua ad rerum cognitionem impelli, quandoquidem animi vita in motu mentis consistit, nutritio eius et quasi pabulum in scientia. Atqui hanc scientiae cupiditatem in principiis naturae nostrae habendam esse, vel parva docet rerum observatio. Videmus enim pueros, priusquam fari possint, hanc animi sui

indolem vultu, gestu atque voce prodere, cumque sermonis facultatem adepti sunt, nutrices et parentes, magistros et alios homines assiduus fatigare quaestionibus, ut mature ac celeriter omnium rerum, oculis, auribus, caeterisque sensibus percipiendarum vim et naturam, causas et effectus, utilitatem et fructum intelligant, inque contemplandis et perquirendis iis eo studiosius versari, quo agiliorem et proniorem ad internos motus habent animum.

Videmus porro adultos et confirmatoris aetatis homines, iam aliqua rerum cognitione imbutos, nisi tardi sunt atque hebetes ingenio, eo quod didicerunt nequaquam esse contentos, sed in sua quemque arte seu maxima seu minima exercenda id animo spectare, quomodo opera a se edenda fiant perfectiora, agri melius colantur, aegroti rectius curentur, res publicae sapientius administrentur. Quae quidem res adeo cum veritatis studio cohaeret, ut in hoc praecipua et maxime honesta causa quaerenda sit perpetuarum illarum vicissitudinum, conversionum et commutationum, quas in rebus ab hominibus gerendis quotidie fieri animadvertimus, saepe iniuria atque temere vituperamus.

Videmus denique paucos quosdam sed acutos viros, qui neglectis omnibus artibus, quibus vitae instrumenta et

ornamenta parantur, in una contemplatione rerum vivunt, eo tantum consilio, ut quid in omnibus rebus cum iis, quas sentimus, tum iis, quas cogitamus, tum in ipsis cogitationibus, verum sit, inquirent et pervestigent; quique huic studio eundem quem vitae terminum constituunt. Hos viros, quos meritissimo philosophos appellamus, ecquis negaverit, clarissimum dare testimonium non tam voluptatis ex veri cognitione hauriendae, quippe quae maximis saepe laboribus ac doloribus compensanda est, quam necessitatis illius studii, quod naturae suae convenientissimum esse praestantissima ingenia ita intelligunt, ut totam aetatem in eo consumere pro optima vitae degendae ratione et certissimo peractae vitae lucro ducere non dubitent?

Quod si igitur veritatis studium commune est omnium aetatum et ordinum hominibus, si perpetuis stimulis animum ad meliora concitat, si est necessarium, si infinitum; non potest fieri, ut is a vero vitae fine aberret, qui hoc sibi proposuit, ut cognoscendae veritati perpetuam operam impendat. Quae quidem opera cum non aliter possit procedere, quam si sciamus, quid illud sit, quod quaeramus; apparet, AA., esse debere certum aliquod signum et quasi notam ei rei impressam, quam veram esse dicamus. Eam vero notam ponem-

dam esse in perfecta et absoluta rerum cum ratione convenientia, recte et constanter ab omnibus sanis hominibus statuitur. Quidquid enim rationi ita repugnat, ut ab animo cogitante una notione comprehendi, a volente expeti, a sentiente percipi non possit, id nobis certe hominibus, quibus res non omnino et per se, sed ex ea tantum parte licet cognoscere, qua ad nostram naturam referri solent, nulla conditione verum est, et aegrorum somniis ac vesanorum furoribus aequiparandum.

Itaque cum veritatem, quae in homines cadit, quaerimus, id ante omnia scire cupimus, quid cogitare, quid velle, quid sentire nostrae naturae conveniat. Sed id sciri non satis est: actiones nostras huic scientiae accommodare addebet. Vita enim sine actionibus nulla est. Atque hoc alterum est, AA., in quo veritatis studium cernitur. Convenienter autem cognitae et perspectae veritati agimus, AA., non solum si iis, quae ullo aliquo sensu possunt percipi, quae curandae et conservandae vitae inserviunt, quae suavem iucunditatis commotionem in corpore efficiunt, contemplandis, habendis, fruendis et tractandis talem impendimus curam, quae nobis utilis rebusque ipsis non adversa sit; sed multo magis et praecipue, si in earum rerum possessionem venire studemus,

quae meliorem nostri partem, hoc est mentem, alere, satiare,
 oblectare et in summo felicitatis gradu ponere possint. Haec
 autem sunt praeclara illa et divina bona, quorum notitiam
 parvam quidem sed indelebilem ingenitam habet ratio; cum
 qua si animus ita consentit, ut nihil attentius cogitare, nihil
 impensius cupere, nihil lubentius possidere velit, non restat
 quidquam, quod homo ultra sibi proponat; consequitur enim,
 quae fas est humanam naturam attingere. Is enim verum
 gerit nomen hominis, qui voluntarium animi cum ratione
 consensum in se ostendit, et quam divinitus habet dedicatam
 in pectoris sui sacrario absolutam summae pulcritudinis et
 honestatis imaginem sermone atque factis, quantum licet ho-
 mini, per totam vitam repraesentat. Quo quidem perfecto
 hominis officio qui sedulo et religiose funguntur, dignissimos
 ferunt cultae veritatis fructus; vacant enim vanis opinionibus
 et erroribus, quibus alii a recto vivendi consilio temere
 avocantur: vacant pravis cupiditatibus, quibus animus inter
 irritas spes et inanes metus, inter effrenatam laetitiam et
 acerbam aegritudinem, tanquam navis in fluctibus huc atque
 illuc agitur, torquetur, pessundatur: paratam autem et in
 expedito habent prudentiam, iustitiam, fortitudinem et mo-
 derationem; quae quidem virtutes primariae cum efficiant

immutabile iudicium, certam voluntatem, constantes conatus et aequabiles semper actiones, non potest fieri, quin animus veri studiosus sorte humana non solum contentus, sed etiam laetus vivat, et in loco stabili ac sede Deo immortalis vicina collocetur, ibique honorum suorum usu securo atque tranquillo unice oblectetur.

Tantam igitur tamque solidam felicitatem cum una patriat veritas, non mirum est, quod ii, qui veritatem semel amplexi sunt, non dicam difficilius, quam sol a cursu suo, sed omnino non et nulla re ab ea averti avellique possint. Est enim veritatis tam incredibilis vis ad sui amorem excitandum, ut animus, in quem penetravit, facile cum ea in unum quasi sonum coalescat, et conglutinatam illam concordiam dissolvere nequeat, nisi pereunte tota ipsius animi natura.

Ex quo sequitur, AA., tertium munus, quod veritatis studiosi sponte ac libenter in se suscipiunt, ut veritatem a se cognitam et amatam maximo conatu tueantur. In qua quidem re videor mihi potentissimam et maxime perspicuam invenisse sententiae meae probationem. Etenim cum ea tantum tuenda et defendenda putemus, quae in bonis rebus numeramus, accidit, ut acerrimi bonae rei defensores, oblata sibi maioris commodi accipiendi opportunitate, a pristina

contentione remittant, et pro eo propugnationem suscipiant, cui maiorem utilitatem, pretium atque dignitatem inesse existimant. Atque haec melioris fortunae spes et expectatio sufficiens fuit causa, cur multi homines gravissimos labores, acerbissimam iniuriam, immeritum contemptum, egestatem, vincula, vulnera, haud iniquo animo et fortiter perferrent. Sed equam dicamus illius fortitudinis esse causam, propter quam veritatis amici post hominum memoriam non solum omnis generis mala incredibili cum patientia tolerarunt, sed vitam adeo profundere non dubitarunt? Quid sperarunt illi, adempta ulterioris spei facultate? Quid defenderunt, expletis iam omnibus vitae humanae stipendiis? Quid obtinuerunt, omissa cum ipsa vita quorumlibet bonorum possessione et usura? Aut nos in maximis rebus erramus, AA., aut luce clarius est, praestantissimos illos viros, qui, etsi vitam suam tueri non possent, veritatem tamen tueri studuerunt, de ultimo vitae proposito, in colenda veritate quaerendo, habuisse persuasissimum, suoque luculento et illustri exemplo testatum fecisse, quam invictae sint veritatis vires, quam magnifici effectus, quam divini et immortales fructus.

Quidquid enim omnium earum rerum, quae hominum felicitati et saluti impedimento sunt, nullo labore, nulla arte;

nulla armorum vi superari unquam potuit, id vicit denique veritas. Quidquid in vita privata et publicis civitatum institutis boni et incundi usquam reperitur, id perspectae, acceptae et custoditae veritati debetur, atque ideo bonum habetur, quia verum est. Quidquid in rebus humanis, caducis illis atque fragilibus, constantiam habet atque perpetuitatem, nec breve tempus aetatis durat, sed ad seram posteritatem manet immobile atque immutabile, id veritatis causa manet, et tamdiu durat, quamdiu cum veritate consociatum est.

Merito igitur laudamus egregios illos omnium gentium atque aetatum viros, quos hoc accepimus iniunxisse sibi officium, ut quid in rerum natura atque vita hominum verum esse opinarentur, id sedulo impertirent aliis. Horum enim opera genus mortalium a rudi atque agresti vita ad cultum humanum et civilem haud dubie adductum est. Sed quo praeconio extollenda sit eorum virtus, qui non humanam scientiam, sed divinam sapientiam, a summo veritatis auctore et doctore, Jesu Christo, e coelo in hanc terram delatam, perque eius legatos disseminatam, non solum ore ac sermone ubique divulgaverunt, verum etiam maximo opere defenderunt, atque durissimam hanc provinciam ita gesserunt, ut de ea non prius, quam de vita discederent, imo ipsam vitam libentius, quam

provinciam relinquerent; id nos plane nescire fatemur et, si sciremus, tamen tantam rem digna oratione nos consequi posse desperaremus.

Itaque satis habete, o immortales veritatis testes! quorum nunc maxime memoriam celebramus et pie colimus, admirari nos vestram in restituenda veritate diligentiam, in profitenda libertatem, in defendenda contumaciam, in propaganda assiduum et indefessum laborem: satis habete, sentire nos et intelligere magnitudinem eorum bonorum, quae vestro sudore, periculo, externae felicitatis detrimento, atque ipsius vitae impendio nobis cum publice tum privatim parta sunt: satis denique habete, velle nos ex tota animi sententia in vestro remanere consilio, et eius veritatis, quam Christus docuit, vos iuvante Deo restituistis, patrocinium nunquam deserere.

Hanc, hanc accipite, o beatae animae! ingentium meritorum vestrorum a laeta et felici posteritate gratiam; mercedem enim, quam solus Deus dare potest, in medio sapientiae regno possidetis, ubi veritatem, non iam involutam, sed apertam et manifestam cernitis, eamque propius intuentes tantis laetitibus fruimini, quantas quidem nemo homo unquam videre, audire et mente percipere potuit, sed quas Deus immortalis suis amicis liberaliter atque certa fide promisit.

O utinam reparatam illam olim et religiose a maioribus nostris custoditam Christianae veritatis lucem nulla temporum atque hominum iniquitas rursus abscondat! Vtinam ea cum omnium hominum, tum efflorescentis maxime iuventutis, quam quis non optaverit fieri parentibus meliorem, mentes illustret, pectora calefaciat, animos ad optimarum divinarumque rerum amorem excitet atque incendat! Vtinam illius lucis quaerendae, nutriendae, conservandae et defendendae studium una illa norma sit, ad quam omnes sine exceptione homines vitae suae consilia et actiones regere sibi proponant!

In quo quidem studio, AA., si omnem nostram operam, laborem et diligentiam cum fide collocaverimus, haud dubie id consequemur praemii, ut quando decretorius ille dies venerit, quo non sacrarum opinionum formula coram terrarum dominis, principibus, episcopis, aliisque genere et ordine nobilibus viris recitanda, sed in magnifico sanctissimarum animarum coelesti consessu de totius vitae nostrae consiliis et factis ratio reddenda erit, summus ille mundi creator et iustissimus imperator delatam ad se vitae nostrae confessionem non reiiciendam et refutandam, sed accipiendam probandamque censcat. Dixi.

4. 80

